

deles påskønnet, ikke mindst blandt udlændinge, der er ved at blive opmærksomme på Canadas historie som et inspirerende sidestykke til USA's.

ERIK ARNE HANSEN

GUSTAVE LANCTOT: *Canada and the American Revolution 1774-1783*. Cambridge, Mass., Harvard University Press, 1967. xiv + 321 s. Ill. \$ 6.75.

Bogen skildrer forholdet mellem Quebec Provinsen og de amerikanske Atlantkyst-kolonier fra efter Pariserfreden 1763. To hovedproblemer fulgte med denne fred: England fik en fransktalende befolkning i Quebec som var katolsk, og de amerikanske kolonister drev af forskellige grunde frem mod Uafhængighedskrigen. Da krigsudbruddet kom i 1775 var det brændende spørgsmål, om Canada ville slutte sig til oprørerne. En væsentlig årsag til krigen var Quebec Loven 1774: Quebec udvidedes syd på til at omfatte området vest for Allegheny bjergene ned til Ohio; og de franske katolikker fik religionsfrihed og ret til at fastholde deres seignoriale retssystem. Loven – dikteret af bl. a. sikkerhedspolitiske hensyn – var således oplyst generøs overfor de tidligere franske kolonister, hvad især blev påskønnet af Quebecs overklasse og dets katolske præsteskab. Men loven udløste netop derfor harme hos New England kolonisterne, der så den som en papistisk trusel, og hvad måske var fuldt så vigtigt: som et forsøg på at inddæmme New England kolonierne, så de forhindredes i expansion vest på (til fortrydelse for jordspekulanter i kolonierne som i London).

Bogen viser forholdet mellem Quebec og de amerikanske oprørere i årene før og under krigen. Når de franske Canadiere valgte ikke at slutte sig til oprøret mod England synes grundene at være: de amerikanske invasioner i Canada var klodset gennemført med for megen udplyndring af den landlege civilbefolkning, som eller skulle have støttet amerikanerne; det franske præsteskab havde stor myndighed, idet det kunne fordømme folks deltagelse i oprør mod den af Gud sanktionerede verdslige myndighed og nægte absolution til »frihedskæmpere«. At de canadiske guvernører fra første færd valgte at støtte sig til den franske overklasse og det øverste præsteskab betød således, at Quebec efter nogen tøven ikke sluttede sig til oprørerne.

Bogen er en detailleret, kronologisk fremstilling, bygget på arkivmateriale (trykt og utrykt), den ofrer nogen plads på forholdet mellem England og Frankrig, men interesserer sig ikke for den amerikanske uafhængighedskrig som en verdenskrig. Forholdet til de engelsktalende Canadiere forekommer lidt nødtorftigt behandlet.

ERIK ARNE HANSEN

ASHIN DAS GUPTA: *Malabar in Asian Trade, 1740-1800*. South Asian Studies. Cambridge University Press, 1967. xii + 205 s. 55 sh.

Som det fremgår af titlen beskæftiger bogen sig med handelen på Malabarkysten i det 18. århundrede. Tidsangivelsen 1740-1800 virker lidt misvisende, eftersom bogen begynder sin beskrivelse af forholdene på Malabarkysten omkring 1728 og har mange værdifulde oplysninger om tiden forud for dette år,

hvorimod de sidste årtier af århundredet er noget stedmoderligt behandlet. Malabar omfattede ved det 18. århundredes begyndelse fire kongedømmer og en række mindre fyrstendømmer. Det største og rigeste af kongedømmerne var Travancore. De dominerende handelscentre var havnebyerne Calicut og Cochin. Her eksisterede endnu ved århundredets begyndelse en handelsstruktur, i hvilken indiske købmænd spillede en afgørende rolle som opkøbere og sælgere af provinsens eksportvarer. Deres stilling var første gang blevet truet, da de europæiske kompagnier etablerede sig på kysten og forsøgte at monopolisere handelen ved hjælp af deres flåder og passystemer. Hollænderne var imidlertid ikke så fortrolige med markedet, at de kunne undvære de lokale købmænd, og Das Gupta mener, at det var lykkedes disse at bevare deres position og integrere kompagniernes handel i den eksisterende økonomiske struktur.

Omkring 1728 begyndte en udvikling, der radikalt kom til at ændre de politiske og økonomiske forhold. På denne tid tog en højkonjunktur sin begyndelse i Calicut. Safavidedynastiets fald i Persien 1722 og de politiske omvæltninger, der derefter fandt sted, førte til en omlægning af handelsvejene, som betød at nordindiske og arabiske købmænd i stigende omfang søgte ned til Calicut efter peber. Efterspørgslen medførte en betydelig prisstigning både i Calicut og i Cochin. Omtrent samtidig, 1729, fandt der et politisk systemskifte sted i Travancore, hvor Martanda Varma blev konge. Han forsøgte at bryde aristokratiets magt og opbyggede et centraliseret embedsmandsstyre. Udadtil førte han en ekspansionspolitik, som truede med at forrykke magtbalancen i Malabar. Malabarfyrsternes hovedindtægtskilder bestod traditionelt af toldindtægter. Disse var imidlertid ikke tilstrækkelige til at danne den finansielle basis for Martanda Varmas ekspansionspolitik og hans nye administrationsapparat. En statslig monopolisering af handelen – især peberhandelen – udgjorde derimod en mulig tilfredsstillende indtægtskilde. En sådan nyskabelse reagerede hollænderne imidlertid skarpt imod. I 1740 angreb de Travancore for at forhindre denne stat i at monopolisere sin handel, men i 1741 led de et totalt og afgørende nederlag. Travancore var herefter i stand til at fortsætte sin ekspansionspolitik, et handelsdepartement overtog handelen med peber, og senere føjedes en række andre vigtige varer til. Købmændene forsvandt, og handelen blev i hovedsagen varetaget af embedsmænd. Travancore havde sat et eksempel, som andre sydindiske fyrster senere forsøgte at efterligne.

Det varede noget inden englænderne og hollænderne bøjede sig for den ny tingenes tilstand og kontraherede direkte med handelsdepartementet i Travancore. Selv da handlede de ikke på lige fod med andre, men blev forsynet med peber til priser, der lå betydeligt under markedsprisen. Når dette var tilfældet, skyldtes det, at Bataviaregeringen stadig var en magtfaktor, man måtte tage hensyn til. For det hollandsk ostindiske kompagni var der tale om en nedgangsperiode, som endte med Malabarhandelens fuldstændige opgivelse i 1793. Det monopol på peberhandelen, som man med magt havde forsøgt at hævde, brød sammen i 1741. Størsteparten af Travancores peberhandel nåede over land til Koromandelkysten. Kompagniet kunne nu være gået ind på det frie marked i konkurrence med andre købmænd, men prisniveauet var for højt i betragtning af den profitmargin, man mente det nødvendigt at operere med. Man forsøgte sig i stedet med andre varer som klæde; men uden synderligt held.

Med megen indføling og en imponerende udnyttelse af et vanskeligt kilde-

materiale fortæller Das Gupta Malabarkøbmændenes triste historie i en tid hvor de reduceredes fra rige handelshuse, hvis skibe besjlede de indiske have og ankrede op i Mocha, Bengalen og Malacca, til pantsættelsen af deres huse og personlige ejendom. Deres fallit må først og fremmest søges i den fyrstelige handelspolitik som Travancore satte mønster for; men det hollandske kompagnis svækkelse var en medvirkende årsag.

Bogen er charmerende, men til tider noget usammenhængende skrevet. Dette skyldes delvis kildematerialets karakter, men måske også svagheder i selve opstillingen. Det bør nævnes, at forfatteren koncentrerer sig om de kræfter, som led nederlag i århundredets slutning, og ikke har ofret så meget plads på de ny, der var på vej. Der er således ikke noget klart billede af de britiske handelsinteresser. Das Gupta tager for givet, at læsren er fortrolig med lokale indiske forhold, som derfor ikke forklares tilfredsstillende. Dette gør værket mere specielt end det skønnes nødvendigt. Man savner i det hele taget en indføring fra forfatterens side i de problemer, han har sat sig for at løse, og som han så flittigt har arbejdet med. Bogen er utvivlsomt et vigtigt bidrag til det 18. århundredes handelshistorie; men det er overladt til læseren selv at vurdere forf.s resultater og indplacere dem i et bredere billede af tidens asiatiske handel. Man må håbe at historikerne ikke vil lade sig afskrække og til gengæld glæde sig over bogens både faglige og litterære kvalitet.

JØRGEN MØLLER

HANS HIRN: Från Lantingshausen till Jägerhorn. Ett värvat regemente i Finland 1751–1808. Helsingfors. Svenska Litteratursällskapet i Finland, 1970. 285 s. Ill. 45 FM.

Som det fremgår af bogens undertitel, handler den om et hvervet svensk regiments historie i en 57-årig periode fra det ankommer til Finland og indtil det opløses efter fæstningerne Svartholms og Sveaborgs kapitulation først på året 1808. Den nævnte periode behandles ikke i en sammenhængende kronologisk fremstilling, men bogens 18 kapitler er viede dels personelle og organisatoriske forhold dels en række væsentlige episoder i regimentets tilværelse. De sidstnævnte er bl. andre: Overførelsen til Finland, deltagelse i krigen i Pommern mod Preussen 1757–62 og i krigen mod Rusland 1788–90 samt de foran nævnte fæstningers fald. I de førstnævnte kapitler, ialt 10, behandles emner som: Organisationen, officererne, underofficererne, rekruttering, mandskabet, bevæbningen og udrustningen samt beklædningen. I et af disse kapitler – i øvrigt bogens største – omtales de otte chefer regimentet havde i perioden ret indgående. Chef ved overførelsen til Finland var generalmajor J. A. Lantingshausen, medens oberst F. A. Jägerhorn var den sidste, som gav navn til regimentet før dets opløsning.

Et biografisk bilag, der først og fremmest er medtaget for at tjene genealogernes interesse, udgør et sidste kapitel i bogen. Selv om oplysningerne kun gælder officerer, underofficerer og civilmilitære (læger og præster m. fl.), der ikke er behandlet i Elgenstiernas eller Carpelans ättartavlor, og forfatteren medgiver ufuldstændighed, omfatter bilaget dog 35 officerer, 311 underofficerer og 71